

6. Про Конституційне судочинство в Україні: проект Закону України № 6427-1 від 16.05.2017 р. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4> (дата звернення: 05.04.2019).

Ключові слова: Конституційний Суд України, конституційна скарга, конституційне провадження, зловживання правом на подання скарги, обґрунтованість змісту і вимог конституційної скарги.

Ключевые слова: Конституционный Суд Украины, конституционная жалоба, конституционное производство, злоупотребление правом подачи жалобы, обоснованность содержания и требований конституционной жалобы.

Key words: Constitutional Court of Ukraine, constitutional complaint, constitutional proceeding, abuse of the right to file a complaint, substantiation of the content and requirements of a constitutional complaint.

ПЕРЕЖНЯК БОРИС АРКАДІЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри конституційного права,
кандидат юридичних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ І ОНОВЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ З ЄС

Становлення та розвиток України як суверенної, демократичної держави, в якій діють принципи поділу влади і верховенства права, вимагало вжиття заходів щодо формування і подальшого вдосконалення національного законодавства, забезпечення якості ухвалюваних нормативно-правових актів, їх відповідності до потреб правового регулювання суспільних відносин, загально визнаних принципів і норм міжнародного права, особливо у сфері утвердження і забезпечення прав і свобод людини [1, с. 7].

За роки незалежності Українська держава має певні досягнення в соціально-культурній (духовній) сфері: перехід на нову структуру, термін і зміст навчання, сприяння розвитку обдарованої молоді, визначення пріоритетних напрямів розвитку вітчизняної науки, відродження культури і мистецтва.

Важливим засобом здійснення державної політики у сфері соціально-культурного (духовного) будівництва є законодавство. За предметом і спрямованістю правового регулювання законодавство в цій сфері підрозділяється на окремі підгалузі: освіта, наука, культура. Розвитку й удосконаленню законодавства, що регулює багатогранні суспільні відносини в цій сфері, у сучасних умовах приділяється значна увага.

Законодавство є важливим засобом проведення державної політики в сфері культури. За предметом і спрямованістю правового регулюван-

ня законодавство в цій сфері підрозділяється на окремі підгалузі: законодавство про культуру і мистецтво, про кінематографію, про бібліотечну справу, про архівну справу, про телебачення і радіомовлення, про видавничу справу тощо.

Сучасна стратегія розвитку сфери культури в Україні та її перспективи визначені державою в кількох концепціях та програмах:

- Загальнодержавна програма розвитку національної кіноіндустрії на 2003 2007 рр. (затверджена Законом України від 25 грудня 2002 р.);
- Концепція державної політики в галузі культури на 2005 2007 рр. (затверджена Законом України від 3 березня 2005 р.);
- Про першочергові заходи щодо збагачення та розвитку культури і духовності українського суспільства (Указ Президента України від 24 листопада 2005 р. № 1647/2005);
- Концепція державної програми розвитку архівної справи на 2006 2010 рр. (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2005 р.);
- Державна програма розвитку культури на період до 2007 р. (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2003 р. № 1235).

Досягнення визначених у державних концепціях цілей і завдань державної політики в певних галузях соціально-культурного будівництва має забезпечувати посилення законотворчості в цій сфері.

До 1992 р. законодавство України з питань культури не мало єдиного базового системоутворюючого акта. Воно складалося із сукупності досить розрізнених за конкретним змістом в основному галузевих нормативних актів, що регламентували діяльність суб'єктів та об'єктів управління у сфері мистецтва, культурно-просвітницької роботи, кінематографії, телебачення і радіомовлення, видавничої справи тощо.

14 лютого 1992 року Верховна Рада України прийняла «Основи законодавства України про культуру», які визначали правові, економічні, соціальні, організаційні засади розвитку культури в Україні, регулювання суспільні відносини у сфері створення, поширення, збереження та використання культурних цінностей. Норми цих Основ були спрямовані на реалізацію суверенних прав України у сфері культури; відродження і розвиток культури української нації і культур національних меншин, які проживають на території України; забезпечення свободи творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, професійної та самодіяльної художньої творчості; реалізацію прав громадян на доступ до культурних цінностей; соціальний захист працівників культури; створення матеріальних і фінансових умов розвитку культури.

Суттєвим кроком розвитку законодавства про культуру стало прийняття Законів України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (1992), «Про телебачення і радіомовлення» (1993, нова редакція 2006 р.), «Про національний архівний фонд і архівні установи» (1993), «Про музеї та музейну справу» (1995), «Про інформаційні агентства» (1995), «Про бібліотеки та бібліотечну справу» (1995), «Про

видавничу справу» (1997), «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України» (1997), «Про кінематографію» (1998), «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» (1999), «Про охорону культурної спадщини» (2000),

«Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» (2003), «Про театри і театральну справу» (2005), «Про Концепцію державної політики в галузі культури на 2005 2007 роки» (2005), «Про внесення змін до статті 255 Кодексу України про адміністративні порушення щодо порядку та умов демонстрування і розповсюдження фільмів в Україні» (2006) тощо.

14 грудня 2010 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про культуру». Цей Закон визначає правові засади діяльності у сфері культури, регулює суспільні відносини, пов'язані із створенням, використанням, розповсюдженням, збереженням культурної спадщини та культурних цінностей, і спрямований на забезпечення доступу до них.

Структурно він складається з десяти розділів: Розділ I. Загальні положення. Розділ II. Права і обов'язки у сфері культури. Розділ III. Діяльність у сфері культури. Розділ IV. Базова мережа закладів культури. Розділ V. Фінансування і забезпечення господарської діяльності закладів. Розділ VI. Соціальні гарантії працівників у сфері культури. Розділ VII. Участь громадськості у розвитку сфери культури. Розділ VIII. Міжнародні культурні зв'язки. Розділ IX. Відповідальність за порушення законодавства про культуру. Розділ X. Прикінцеві положення.

Новий Закон України «Про культуру» покликаний осучаснити всю систему принципів і механізмів державної культурної політики.

Потрібно також удосконалити систему бюджетного фінансування культури, головним інструментом якої має стати запровадження конкурсних грантових механізмів для підтримки мистецьких проєктів творчої молоді і творчих спілок, а також удосконалити систему розподілу міжбюджетних трансфертів під час формування видатків на культуру в регіонах. Треба прийняти і впровадити в життя вже підготовлені законопроекти щодо підтримки українського кінематографа, зберегти чинні пільги для українського книговидання тощо.

Українське законодавство у сфері культури увібрало в себе практично весь позитивний досвід, накопичений демократичними інститутами в регулюванні й реалізації принципу свободи літературної і художньої творчості, охорони культурної спадщини, збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність.

Систематизація законодавчих актів у соціально-культурній (духовній) сфері базується на загальнотеоретичних дослідженнях. Ю.М. Оборотов, визначаючи систематизацію законодавства як діяльність, спрямовану на впорядкування нормативно-правових актів, приведення їх до певної узгодженої системи, виділяє такі види: 1) облік нормативно-правових актів; 2) інкорпорацію; 3) консолідацію; 4) кодифікацію [2].

Кодифікація, за Ю.М. Оборотовим, створення нового логічно цілісного нормативно-правового акта (кодексу, основ) на основі старих актів, з

частковою або повною зміною їхнього змісту, усуненням прогалин і суперечностей.

Прикладом кодифікації в соціально-культурній (духовній) сфері може служити проект Кодексу законів України про культуру, який вніс у 2003 році народний депутат України М.М. Поплавський.

В Україні в рамках довгострокової державно-правової, що включає і конституційну і адміністративну, реформи, відбувається вдосконалення вітчизняної правової системи, наближення її до світових європейських стандартів, створюється, розвивається, і вдосконалюється чинне законодавство. Ці процеси з повною мірою оновлюють законодавство в соціально-культурній (духовній) сфері – освіти, науці і культури, – однієї з пріоритетних сфер суспільних відносин [3].

Розвиток сучасного національного законодавства в соціально-культурній (духовній) сфері не може не співвідноситися з тенденціями міжнародного і зарубіжного, насамперед Європейського процесів правового регулювання у цій сфері. Враховуючи певну транстериторіальність соціально-культурних порогів (Болонський процес тощо), особливе значення набуває гармонізація національних, регіональних і глобальних їх регуляторів. Національне законодавство в соціально-культурній (духовній) сфері не може існувати поза загальносвітового, європейського процесу вирішення соціально-культурних проблем. Цікавою і корисною для України може бути практика міжнародного регулювання соціально-культурної (духовної) сфери в рамках Співдружності Незалежних Держав і Європейського Союзу.

Список використаної літератури:

1. Проблеми розвитку конституційного законодавства України: зб. висновків Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії): пер. з англ. – К.: Парламент, вид-во, 2010. – С. 7.
2. Див.: Оборотов Ю.М. Теория государства и права (прагматический курс): О.: Юрид.лит., 2005. – С. 85-86.
3. Див.: Конституционные преобразования в Украине: история, теория и практика: Монография; Под ред. М.Ф.Орзих. – К.: Юринком Интер, 2013. – С. 416-438.

Ключові слова: законодавство, соціально-культурна сфера, мистецтво, Асоціація України з ЄС.

Ключевые слова: законодательство, социально-культурная сфера, искусство, Ассоциация Украины с ЕС.

Key words: legislation, social and cultural sphere, art, Association of Ukraine with the EU.